

På vej mod social mix? Konsekvenser af ufrivillig fraflytning fra udsatte boligområder

Temamnummer: UDSATTE BOLIGOMRÅDER – Problemer og løsninger

Sammenfatning: I de kommende år vil ommærkning, nedrivning og frasalg af almene boliger i de »hårde ghettoer« tvinge beboere til at fraflytte deres bolig. Denne form for ufrivillig fraflytning som konsekvens af strukturelle omdannelser af udsatte områder har vi ikke erfaring med i Danmark. For at kvalificere processen omkring og resultaterne af omdannelserne vender denne artikel blikket mod lande med lignende indsatser for at få svar på, hvad de internationale erfaringer med ufrivillig fraflytning fra udsatte boligområder er, og hvad vi kan lære af dem i dansk kontekst.

Ufrivillig fraflytning fra udsatte boligområder er blevet aktuel i en dansk kontekst, siden en bred koalition i Folketinget vedtog den såkaldte ghettopakke. Ghettopakkens overordnede mål er at opløse koncentrationen af udsathed i bestemte boligområder. Den grundlæggende forventning er, at man ved at skabe en mere blandet beboersammensætning i udsatte områder kan igangsætte en positiv udvikling og undgå de negative effekter af koncentreret udsathed. Daværende transport-, bygnings- og boligminister Ole Birk Olesen udtalte således i maj 2018 i forbindelse med vedtagelse af dele af ghetto-pakken: »Jeg er glad for, at vi med dagens aftale får en række nye og effektive redskaber til at ændre bolig- og beboersammensætningen, så vi kan få vendt udviklingen i ghettoområderne« (Regeringen, 2018).

Ghettoudspillet resulterede i en række politiske aftaler, hvoraf nogle har til hensigt at ændre beboersammensætningen i de såkaldte »hårde ghettoer«. Et af kravene er, at man i disse områder nedbringer andelen af almene familieboliger til at udgøre max. 40 % af områdets boligmasse. I juni 2019 afleverede kommuner og boligorganisationer udviklingsplaner, som beskriver, hvordan man vil møde dette krav. Et hovedgreb er at bygge 10.140 nye enheder. Ifølge udviklingsplanerne skal derudover 879 almene familieboliger ommærkes til andre boligtyper, og 738 frasælges, mens 3751 står til nedrivning¹. For at realisere disse planer er det nødvendigt at flytte boligernes nuværende beboere til andre boliger. Om end dette til dels kan ske gennem naturlig fraflytning, vil denne del af ghettoplanens indsatser ikke desto mindre resultere i ufrivillig fraflytning.

I Danmark har vi ikke tidligere gjort os erfaringer med ufrivillig fraflytning som konsekvens af strukturelle omdannelser af udsatte områder. For at kvalificere processen omkring og resultaterne af omdannelserne er det derfor relevant at vende blikket mod internationale erfaringer med lignende indsatser.

**RIKKE SKOVGAARD
NIELSEN**

Seniorforsker,
Institut for Byggeri, By og
Miljø, Aalborg Universitet,
risn@build.aau.dk

**MARIE BLOMGREN
JEPSEN**

Forskningsassistent,
Institut for Byggeri, By og
Miljø, Aalborg Universitet,
mbjep@build.aau.dk

Nærværende artikel spørger derfor: *Hvad er de internationale erfaringer med ufrivillig fraflytning fra udsatte boligområder, og hvad kan vi lære af dem i en dansk kontekst?*

For at kunne besvare disse spørgsmål tages der udgangspunkt i en gennemgang af antagelserne bag og erfaringerne med *social mix*. *Social mix policies* er en samlebetegnelse for en række meget forskellige politiske tiltag (Alves 2019), der har det fælles mål at sikre en blanding af sociale grupper inden for et givent område (Galster & Friedrichs 2015). Når man i Danmark skal nedbringe andelen af almene familieboliger til 40 %, er formålet at opnå en blanding af ejerformer, der kan medføre en blanding af beboere. I denne strategi er ufrivillig fraflytning som beskrevet en konsekvens. Dermed er *social mix policies* den indirekte årsag til ufrivillig fraflytning, hvorfor vi nedenfor lader *social mix policies* være indgangsvinklen til at gennemgå de mest centrale internationale erfaringer med ufrivillig fraflytning fra udsatte boligområder. Afslutningsvis diskuterer vi, hvad de internationale erfaringer kan bruges til i en dansk kontekst.

Social mix

I en årrække har *social mix policies* været fremherskende i Vesten: »*Social Mix*’ is currently one of the ‘hottest’ (to say nothing of controversial) topics in urban policy-making and scholarly circles across the First World« (Galster & Friedrichs, 2015:175; se også Arthurson et al., 2015). I princippet knytter begrebet om *social mix* sig ikke til en bestemt type områder. I Sverige søger man at opnå en blandet beboersammensætning i alle boligområder. Her har man eksempelvis eksperimenteret med at opføre almene, billige boliger i attraktive boligområder (Bergsten & Holmqvist, 2013). I København benyttes den nyligt indførte mulighed for, at kommuner kan kræve, at op til 25 % af boligerne i nye boligområder skal være almene. Om end nybyggede almene boliger er relativt dyre og derfor ikke i første omgang sikrer plads til ressourcetsvage i nye, attraktive boligområder, kan det være med til at sikre en blanding af boligtyper, der over tid kan medføre en øget blanding af beboere.

Social mix policies benyttes dog primært til at skabe en blandet beboersammensætning i udsatte boligområder (Christensen, 2015). Tiltagene til at opnå blandet beboersammensætning er eksempelvis at få nye ejerformer ind i udsatte boligområder gennem salg eller nedrivning og nybyg, reovering samt ændrede allokeringsregler, der inviterer nogle typer af borgere ind, mens andre holdes ude. *Social mix policies* dækker over mange forskellige konkrete værktøjer og tilgange. Nogle benytter pisk (fx tvungen fraflytning), andre primært gulerod (fx at komme forrest i køen i visse områder, hvis man har et arbejde eller er under uddannelse). Fælles for værktøjerne er, at de sigter mod at opnå en mere blandet beboersammensætning. Den blandede beboersammensætning er som sådan ikke målet i sig selv; det er i højere grad et middel til dels at mindske negative nabolageffekter og dels at opnå positive nabolageffekter (Galster & Friedrichs, 2015; Alves, 2019). Man kan sige, at det er de formodede effekter af en blandet beboersammensætning, ikke den blandede beboersammensætning i sig selv, der er målet.

Negative nabolageffekter omhandler de negative konsekvenser, det kan have at bo i områder med såkaldt *concentrated deprivation*, det vil sige en koncentration af udsathed. De negative konsekvenser kan være dårligere chancer på jobmarkedet, lavere uddannelse, lavere indkomst, dårligere helbred og efterfølgende dårligere jobmuligheder for unge, der vokser op i områder med koncentreret udsathed (Lelévrier, 2013; Christensen, 2015). Forskning om effekterne af at vokse op i koncentreret udsathed understøtter i relativt vid udstrækning, at sådanne negative konsekvenser findes (Galster & Friedrichs, 2015).

Positive nabolageffekter er centreret om betydningen af sociale relationer til personer, der har flere ressourcer end én selv. Antagelsen er, at man ved at bo sammen med personer, der ikke ligner én selv, får adgang til andre muligheder i livet, fordi det giver positive rollemodeller, øget social kontrol, mindre stigmatisering, samt sociale relationer på tværs af sociale klasser, der eksempelvis kunne betyde, at arbejdsløse kan blive hjulpet i arbejde af naboer med flere ressourcer (Lelévrier, 2013; Galster & Friedrichs, 2015).

Mens forskningen understøtter, at der findes negative nabolageffekter, er der begrænset evidens for, at positive nabolageffekter findes (Galster & Friedrichs, 2015). Særligt at der skulle opstå sociale relationer på tværs af sociale klasser, sås der tvivl om. Mens *social mix* er en udbredt politisk tilgang, er den derfor rent forskningsmæssigt omdiskuteret. Nogle anser den ikke blot for at være ineffektiv, men også decideret skadelig. Grundlæggende er udfordringen at: »*Spatial proximity does not reduce social distance*« (Chamboredon & Lemaire i Lelévrier, 2013). Fysisk tæthed er ikke alene nok til at skabe social integration. Samtidig påpeger forskningen en risiko for negative effekter af *social mix policies* i form af brudte sociale relationer, gentrificering, konflikt mellem sociale grupper og øget stigmatisering af udsatte grupper (Arthurson et al., 2015; Alves, 2019). For Galster & Friedrichs (2015) leder dette til en anbefaling om, at en blandet beboersammensætning skal opnås gennem en frivillig, gradvis tilgang, der øger mulighederne for lavindkomstfamilier på boligmarkedet, særligt i områder med ressourcestærke beboere. Dette anses for at mindske belastningen af de udsatte borgere og være en mere effektiv strategi over tid.

For at kunne vurdere om *social mix policies* fører til en blandet beboersammensætning, må man overveje, hvornår et område er blandet: hvilke faktorer skal der mixes ud fra (fx alder, etnicitet eller indkomst), hvilket mix skal der opnås (hvor store andele af de forskellige grupper), og hvilken skala skal der mixes på (fx nabolag, bydele eller byer) (Galster, 2010; Alves, 2019). Dette er både et metodisk spørgsmål og et politisk spørgsmål. I Danmark har man fastsat fem kriterier med tilhørende fastsatte grænseværdier og har defineret områdernes skala som værende almene boligområder med mindst 1.000 indbyggere. Andre kriterier, andre grænseværdier og en anden områdedefinition ville udpege andre områder. Det understreger vigtigheden af at forstå det grundlæggende arbitrære element ved af udpege udsatte boligområder og ved at definere, hvornår man har opnået en blandet beboersammensætning.

Internationale erfaringer

Størstedelen af forskningen om *social mix* og nabolagseffekter kommer fra USA, mens der findes færre europæiske publikationer om emnet (Musterd, 2019). Dette skyldes blandt andet, at forskellen mellem udsatte og ikke-udsatte boligområder er større i USA end i Europa. Også internt i Europa er der forskel på graden af problemer i de udsatte områder og den relative forskel på disse og det resterende samfund, bl.a. på grund af de omfattende skandinaviske velfærdsstater. Foruden de samfundsmæssige forhold, der udgør studierne kontekst, er der stor forskel på typen af indsatser, samt årsagen til og processen omkring ufrivillig fraflytning. Når vi i det følgende kigger til udlandet for at finde erfaringer af relevans for den danske kontekst, er det væsentligt at være sig disse forskelle bevidst. I en europæisk kontekst er især den hollandske forskning relevant, da de har længere tids erfaring med indsatser, der medfører ufrivillig fraflytning, og en del forskning på området.

På tværs af de nævnte forskelle relaterer de internationale studier af bolig-mæssig omplacering sig til tre forskellige typer af erfaringer (Jepsen & Skovgaard Nielsen, 2018):

- *Individuelle konsekvenser* for de beboere, der omplaceres.
- *Områderelaterede konsekvenser i indsatsområderne*, dvs. de områder, beboerne fraflytter.
- *Områderelaterede konsekvenser i modtagerområderne*, dvs. de områder, de omplacerede beboere flytter til.

Det er overordnet set de samme objektive parametre, der er relevante inden for de tre typer; eksempelvis graden af tryghed, kriminalitet og socioøkonomiske indikatorer som uddannelse, arbejdsmarkedstilknytning og indkomst. Forskellen er, om udviklingen undersøges på individ- eller områdeniveau. Derudover ser forskningen på en række mere subjektive parametre, såsom beboernes tilfredshed med deres boligsituation eller boligområde hhv. før og efter omplaceringen, samt deres vurdering af processen omkring den bolig-mæssige omplacering.

Individuelle konsekvenser

Den individfokuserede forskning om betydningen af boligmæssig omplacering er fortsat meget begrænset. Dette kan skyldes, at mens undersøgelser på områdeniveau ofte kan identificere forskelle umiddelbart efter indsatsernes afslutning, kræver individfokuserede undersøgelser et længere tidsperspektiv. Miltenburg et al. (2018) undersøger ufrivillige fraflytteres indkomstniveau og arbejdsmarkedstilknytning efter omplaceringen og finder ingen signifikante effekter på de omplacerede borgeres socioøkonomiske situation. Studiet fremhæver dog amerikansk forskning, der viser, at børn fra familier, der omplaceres til mere ressourcerstærke nabolag, som voksne opnår bedre indkomst- og uddannelsesniveau (Miltenburg et al., 2018).

En del omplacerede beboere oplever, at deres boligsituation forbedres efter fraflytning; dog ofte med øgede udgifter og tab af sociale relationer som konsekvens. Disse omkostninger betyder, at mange ville have foretrukket status quo (Kleinhans 2012). Målt på socioøkonomiske parametre viser hollandske studier, at de ufrivillige fraflyttere generelt bosættes i mere ressourcestærke områder end dem, de kommer fra (Miltenburg et al., 2018; Kleinhans, 2003). Overordnet set omhandler disse undersøgelser dog boliger og boligområder i væsentlig ringere stand (Posthumus et al., 2013b) end de danske, hvorfor man må være varsom med at forvente lignende effekter i Danmark.

Den individfokuserede forskning omhandler også omplaceringens betydning for individets sociale netværk. Her peger forskningen på, at interaktionen mellem forskellige sociale grupper inden for samme nabolag oftest er meget begrænset (Kleinhans, 2004; Wood, 2003). Samtidig peger forskningen på, at der kan være en negativ effekt forbundet med, at de omplacerede beboere mister deres eksisterende sociale netværk, når de flytter (community disruption) og efterfølgende oplever at være socialt fejlplacerede (socially displaced), idet de flyttes til områder, hvor naboerne har væsentlig flere ressourcer og ofte en anden livsstil end dem selv (Lawson et al., 2015). Engelske og nordamerikanske studier peger ligefrem på, at dette kan føre til yderligere segregering og en forringelse af den enkelte beboers sociale velbefindende, fordi de omplacerede føler sig som outsiders og derfor isolerer sig (Wood, 2003; Thurber et al. 2017). De negative konsekvenser af afbrudte sociale relationer i forbindelse med ufrivillig fraflytning kan være større for ressourcetsvage borgere, for hvem lokale sociale netværk er af særlig stor betydning (Posthumus, 2013).

Forskningen viser generelt, at der er stor forskel på, hvordan den enkelte påvirkes af og oplever omplaceringen; afhængigt af både personlige karakteristika hos det enkelte individ (mentalt og fysisk helbred, socioøkonomiske ressourcer, stedstilknytning mv.) og de forhold, omplaceringen foregår under. Generelt er de individuelle effekter af bolig-mæssig omplacering bedst i de tilfælde, hvor beboerne oplever at have haft indflydelse på processen (Lawson et al., 2015).

Områderelaterede konsekvenser i indsatsområder

Beboersammensætningen i indsatsområdet vil naturligt ændre sig, idet ressourcetsvage beboere enten udskiftes eller suppleres med ressourcestærke. Dermed opnås en mere blandet beboersammensætning. Spørgsmålet er, om dette medfører positive nabolageffekter. Her viser forskningen, at blandede ejerformer ikke nødvendigvis øger interaktionen på tværs af sociale skel (Kleinhans 2004).

Et studie af de 31 største byer i Holland finder, at udsatte boligområder, som har gennemgået fysiske omstruktureringer i form af nybyggeri og/eller nedrivninger, både tiltrækker og fastholder højere indkomstgrupper i højere grad end resten af de områder, som indgår i undersøgelsen. Samtidig hæmmes tilflytningen af lavere indkomstgrupper, når andelen af almene boliger

indskrænkes. Disse fund understøtter, at det er muligt at ændre et nabolags socioøkonomiske profil gennem fysiske omstruktureringer. Det understreger dog også, at der her er tale om en meget lokal effekt, idet studiet er foretaget på mindre geografiske enheder end tidligere studier, der ikke har identificeret samme effekt af indsatserne (Zwiers et al., 2018). Derudover peger en del af forskningen på, at det er svært at opretholde den heterogene beboersammensætning over tid. Boligmæssig omplacering kan således blive begyndelsen på en udvikling i boligområdet, hvor den ene homogene beboergruppe (udsatte borgere) erstattes af den anden homogene beboergruppe (ressourcestærke borgere). Denne udfordring er især aktuell i større byer med stor efterspørgsel på boliger. Her peger forskningen på, at der kan ligge en skjult gentrificeringsmekanisme i indsatser, der søger at gøre udsatte boligområder attraktive for mere ressourcestærke beboere (Bergsten & Holmqvist, 2013). Inden for én gren af teorier om *social mix* stilles der spørgsmålstegn ved myndigheders bagvedliggende motiver for at igangsætte processer, der sigter på at opnå en mere blandet beboersammensætning: »*class-based policies and plans that promote gentrification are rhetorically and discursively disguised by policy makers as social mixing*« (Arthurson et al., 2015:493). Politikker som de danske, hvor almene boliger af staten inddrages til omdannelse, ommærkning, salg eller nedrivning for at tiltrække privat kapital, kaldes i den sammenhæng for »kontrolleret gentrificering« eller »positiv gentrificering« (ibid.).

I Holland havde man en formodning om, at man ved at løfte udsatte boligområder kunne opnå positive spillover-effekter i naboområderne, fordi de ikke længere ville støde op til et udsat område. Denne formodning understøttes dog ikke af forskningen, der tværtimod finder, at naboområderne oplever et fald i indkomstniveauet hos både beboere og tilflyttere sammenlignet med før, de fysiske indsatser blev igangsat i naboområdet (Zwiers et al., 2018). Selvom det er svært at sige, hvorvidt denne udvikling skyldes indsatserne i naboområdet, peger undersøgelsen i hvert fald ikke på positive afsmittende effekter på områder i nærheden af indsatsområderne.

Områderelaterede konsekvenser i modtagerområder

Boligmæssig omplacering påvirker også de områder, de omplacerede lejere flytter ind i. Her peger forskningen på, at der kan være negative konsekvenser for de områder, som modtager en større andel af de omplacerede lejere (negative *neighbourhood spillover-effects*) (Kleinhans & Varady, 2011; Varady & Kleinhans, 2013). I Holland identificeres en tendens til genkoncentration af udsatte borgere, der udsættes for boligmæssig omplacering. Således ender udsatte borgere ofte med at flytte fra ét område med en høj andel etniske minoriteter og lav socioøkonomisk status til et andet med samme karakteristika, ofte inden for en begrænset afstand til indsatsområdet (Kleinhans & Varady, 2011; Posthumus, 2013; Posthumus et al., 2013b). Denne bevægelse er uhenigtsmæssig, da man snarere forskyder problemet med koncentreret udsathed til nye områder frem for at opløse koncentrationen. Dermed flytter problemer såsom kriminalitet og koncentreret fattigdom med de omplacerede borgere

til modtagerområderne. I den politiske debat i Holland er denne forskydning populært blevet betegnet som vandsengseffekten (Kleinhans, 2012).

Hollandske studier har undersøgt udviklingen i modtagerområderne ift. de eksisterende beboeres vurdering af, hvordan de nytilkomne beboere har påvirket deres område. Disse studier viser entydigt, at eksisterende beboere oplever en generel tilbagegang i deres boligområde, og at tilstrømningen af omplacerede lejere har haft en negativ indflydelse på beboersammensætningen i området (Posthumus, 2013). Dette kan blive starten på en ny udvikling i modtagerområdet, hvor de oprindelige beboere flytter, når de omplacerede flytter ind. Sorteringen af borgere i homogene boligområder handler således ikke kun om koncentrationen af udsatte borgere i bestemte boligområder, men også om koncentrationen af ikke-udsatte i andre områder. Inden for forskningen om indvandreres bosætning findes begreberne *white flight* og *white avoidance*, som henviser til, at den etniske majoritet henholdsvis fraflytter eller på forhånd fravælger områder, hvor der er en høj koncentration af etniske minoriteter (Skifter Andersen, 2017). På denne måde er den etniske majoritets bosætning medvirkende til at skabe etniske koncentrationsområder. Tilsvarende dynamik kendetegner sorteringen af ressourcetsvage og ressourcestærke borgere i boligområder: når ressourcestærke fravælger bestemte boligområder, øges disse områders tilgængelighed, hvilket tiltrækker flere ressourcetsvage beboere, der har færre valgmuligheder på boligmarkedet.

Forskningen peger dog også på en generel mangel på viden om den faktiske udvikling i modtagerområderne, målt på objektive parametre som eksempelvis kriminalitetsrater, tilknytning til arbejdsmarkedet, indkomst- og uddannelsesniveau (Kleinhans & Varady, 2011).

Læring fra de internationale erfaringer

Internationale erfaringer understreger, at man skal være varsom med at forudsætte positive konsekvenser af at fraflytte beboere fra udsatte boligområder. Boligmæssig omplacering medfører ikke nødvendigvis øget socioøkonomisk mobilitet eller mere velfungerende nabolag. Ideen om at løfte individers socioøkonomiske status gennem områdebaserede indsatser er fortsat primært et idealistisk mål, idet foreløbig ingen undersøgelser entydigt har vist, at sådanne indsatser medfører, at udsatte beboere opnår højere indkomst, uddannelse eller større tilknytning til arbejdsmarkedet. Det diskuteres således fortsat, hvorvidt det at have ressourcestærke naboer betyder, at disse fungerer som positive rollemodeller, eftersom interaktion mellem forskellige sociale grupper i kvarterer med blandede beboere og ejerformer ikke er en selvfølge.

Foruden den grundlæggende usikkerhed omkring de positive effekter af boligmæssig omplacering peger forskningen på en risiko for negative effekter både i forhold til at afbryde den enkeltes sociale netværk knyttet til boligområdet og i forhold til at forskyde problemerne fra ét område til et andet. Udfordringen med genkoncentration vil formentlig kunne imødekommes gennem omhyggelig styring af, hvor de omplacerede borgere placeres, efter de

fraflytter indsatsområdet. I Aarhus Kommune arbejder man eksempelvis med værktøjet BoSocData, der giver mulighed for at følge boligområders udvikling og lokalisere de områder, der er i risikozonen for at udvikle sig til udsatte boligområder (Aarhus Kommune, 2018). Det gør det muligt for kommune og boligorganisationer at agere strategisk og fremsynet med henblik på ikke at skabe nye udsatte områder i samme bevægelse, som de løfter de gamle. Derudover er det væsentligt, at omplaceringsindsatsen ikke stopper, når den omplacerede flytter ind i sin nye bolig. Her skal integrationen af tilflytterne i modtagerområdet understøttes med indsatser, der muliggør de nye sociale relationer, som er udgangspunktet for, at potentialerne i en blandet beboersammensætning kan realiseres.

Den danske tilgang er rettet mod de udsatte områder. Men problemerne med koncentreret udsathed er ikke kun relateret til udsatte borgeres bosætningsmønstre. De udsatte boligområders udfordringer er skabt af brede, strukturelle forhold og skal løses af brede, strukturelle tilgange kombineret med sociale indsatser for de mest udsatte. Der er derfor behov for en tilgang, der både rummer indsatser til at forbedre den enkeltes livschancer og rækker ud over de udsatte boligområder ved også at sigte mod at skabe en blandet beboersammensætning i homogene, ikke-udsatte boligområder. Et eksempel på dette kunne være at sikre et mix af boligformer og en andel af billige boliger, når man etablerer nye boligområder.

Forskningsmæssigt er det helt centralt, at man fremadrettet prioriterer langstrakte undersøgelser, der følger udviklingen gennem flere årtier. Dette gælder både på områdeniveau (i både indsats- og modtagerområder) og på individniveau. Selvom man ikke nødvendigvis kan identificere de ønskede effekter af *social mix policies*, umiddelbart efter indsatserne er gennemført, kan der være positive effekter, der efterfølgende viser sig hos børnene fra de omplacerede familier. Samlet set leder de internationale erfaringer til følgende opmærksomhedspunkter for de danske indsatser:

1. Faciliter positive relationer i både indsatsområder og modtagerområder, der kan modvirke risikoen for tab af sociale netværk.
2. Giv den enkelte husstand indflydelse på processen. Det giver større tilfredshed med omplaceringen.
3. Hav fokus på at undgå, at der opstår nye koncentrationsområder, herunder i de mindre boligområder. Områderne er ikke statiske: selvom det lykkes umiddelbart efter omplacering, kan dette ændre sig over tid, når beboere flytter eller fx mister arbejde.
4. Vær opmærksom på risikoen for gentrificering, hvorved den blandede beboersammensætning kun bliver en midlertidig situation.

Ghettopakken er en realitet, som vil påvirke de kommende års indsatser i udsatte boligområder i Danmark. Den vil givetvis have omfattende konsekvenser. I hvilket omfang disse bliver positive eller negative, vil afhænge af, om man i kommuner og boligorganisationer formår og får mulighed for at tage

højde for de ovenstående punkter. Et centralt element i dette vil være kontinuerlig erfaringsudveksling og forskning om konsekvenserne af ufrivillig fraflytning både for individer, indsatsområder og modtagerområder i en dansk kontekst. Herigennem kan de danske indsatser forbedres, og vi kan på sigt bidrage til den internationale erfaring på området.

Noter

1. Tal udleveret af Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, november 2019

Litteratur

- Alves, Sónia (2019): Nuancing the international debate on social mix: evidence from Copenhagen. *Housing Studies*, DOI: 10.1080/02673037.2018.1556785.
- Arthurson, K., I. Levin & A. Ziersch (2015): What is the meaning of 'social mix'? Shifting perspectives in planning and implementing public housing estate redevelopment. *Australian Geographer*, 46:4, 491-505
- Bergsten, Z., & E. Holmqvist (2013): Possibilities of building a mixed city – evidence from Swedish cities. *International Journal of Housing Policy*, 13:3, 288-311
- Christensen, G. (2015): A Danish Tale of Why Social Mix Is So Difficult to Increase. *Housing Studies*, 30:2, 252-271
- Galster, G.C. (2010): Neighborhood Social Mix: Theory, Evidence, and Implications for Policy and Planning. Paper presented at the 2009 *International Workshop at Technion University: »Planning for/with People«*; updated 2010.
- Galster, G.C. & J. Friedrichs (2015): The Dialectic of Neighborhood Social Mix: Editors' Introduction to the Special Issue. *Housing Studies*, 30:2, 175-191
- Jepsen, M.B. & R. Skovgaard Nielsen (2018): Ufrivillig fraflytning fra udsatte boligområder. København: Aalborg Universitet.
- Kleinhans, R. (2003). Displaced But Still Moving Upwards In The Housing Career? Implications of Forced Residential Relocation in the Netherlands. *Housing Studies*, 18:4, 472-499
- Kleinhans, R. (2004). Social implications of housing diversification in urban renewal: A review of recent literature. *Journal of Housing and the Built Environment*, 19, 367-390
- Kleinhans, R. (2012). A Glass Half Empty or Half Full? On the Perceived Gap between Urban Geography Research and Dutch Urban Restructuring Policy. *International Journal of Housing Policy*, 12:3, 299-314
- Kleinhans, R., & D. Varady (2011). Moving Out and Going Down? A Review of Recent Evidence on Negative Spillover Effects of Housing Restructuring Programmes in the United States and the Netherlands. *International Journal of Housing Policy*, 11:2, 155-174
- Lawson, L., A. Kearns, M. Egan & E. Conway (2015): »You Can't Always Get What You Want...«? Prior-Attitudes and Post-Experiences of Relocation from Restructured Neighbourhoods. *Housing Studies*, 30:6, 942-966
- Lelévrier, C. (2013): Social mix neighbourhood policies and social interaction: The experience of newcomers in three new renewal developments in France. *Cities*, 35, 409-416
- Miltenburg, E.M., H.G. van de Werfhorst, S. Musterd & K. Tieskens (2018): Consequences of Forced Residential Relocation: Early Impacts of Urban Renewal Strategies on Forced Relocates' Housing Opportunities and Socioeconomic Outcomes. *Housing Policy Debate*, 28:4, 609-634
- Musterd, S. (2019). Neighborhood Effects in Europe. In: A. Orum (ed.): *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Urban and Regional Studies*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd.
- Posthumus, H. (2013). When displaced tenants move in... A Rotterdam case study on the role of inflow of displaced tenants in perceived neighbourhood decline. *Cities*, 35, 445-452
- Posthumus, H., G. Bolt & R. van Kempen (2013a): Urban restructuring, displaced households and neighbourhood change: Results from three Dutch cities. In M. V. Ham, D. Manley, N. Bailey, L. Simpson & MacLennan (Eds.): *Understanding neighbourhood dynamics: New insights for neighbourhood effects research*. Dordrecht: Springer Netherlands
- Posthumus, H., G. Bolt & R. van Kempen (2013b): Why do Displaced Residents Move to Socioeconomically Disadvantaged Neighbourhoods? *Housing Studies*, 28(2), 272-293
- Regeringen (2018): <https://www.regeringen.dk/nyheder/bred-aftale-om-opgoer-med-parallelsamfund/>
- Skifter Andersen, H. (2017): Selective moving behaviour in ethnic neighbourhoods: white flight, white avoidance, ethnic attraction or ethnic retention? *Urban Studies*, 32:3, 296-318
- Wood, M. (2003): A Balancing Act? Tenure Diversification in Australia and the UK. *Urban Policy and Research*, 21:1, 45-56
- Aarhus Kommune (2018): *Aarhus Kommunes kategoriseringsmodel*, <https://www.ft.dk/samling/20171/almdel/TRU/bilag/266/1878817.pdf>

Lov om leje af almene boliger er skrevet til praktikere inden for området dvs. sagsbehandlere i boligorganisationer, sagsbehandlere i det kommunale tilsyn, sagsbehandlere i beboerklagenævnet, advokater, dommere og andre, som vil have et overblik over det komplekse område.

<https://www.djoef-forlag.dk/book-info/lov-om-leje-af-almene-boliger>